

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Korkeakoulujen koulutusvastuujärjestelmän uudistaminen

Korkeakoulujen koulutuksesta vastaavien vararehtorien ja johtajien tapaaminen
24.5.2023

Maarit Palonen

Koulutusvastuujärjestelmän uudistaminen

- OKM säätelee koulutusvastuiden kautta sitä, mitä tutkintoja ja millä tutkintotasoilla kussakin korkeakoulussa voidaan suorittaa ja mitä tutkintoon johtavaa koulutusta niitä velvoitetaan järjestämään. Säätelyllä on pyritty turvaamaan koulutustarjonta yhteiskunnan ja työelämän tarpeiden mukaisesti ja tekemään valtakunnallista työnjakoa korkeakoulujen välillä.
- Järjestelmä on kuitenkin paikoin jäykkä reagoimaan työelämän nopeisiin muutoksiin tai monitieteisyyden vaatimuksiin. Järjestelmä ei myöskään ole tukenut korkeakoulujen profiloitua vahvuusalueilleen riittäväällä tavalla.
- Tavoitteena on kehittää säätelyä siten, että se tukee nykyistä paremmin korkeakoulujen kykyä palvella yhteiskunnan osaamis- ja työvoimatarpeita ja auttaa niitä vastaamaan moninaistuvan tieteen ja tutkimuksen vaatimuksiin.

Koulutusvastuujärjestelmän uudistaminen – kestävän kasvun ohjausryhmän linjaukset

- Uudistamisen linjaukset valmisteltiin osana korkeakoulujen kestävän kasvun ohjelman linjauksia 12/2021.
- Sääntelyn tarkkuustaso: Koulutusvastuujärjestelmä perustuu jatkossa nykyistä laajempiin kokonaisuuksiin alojen erityispiirteet huomioiden.
- Selkeytetään (ammattikorkeakoulujen) tutkintonimikkeet: Tarve erillisille tutkintonimikkeille käydään järjestelmällisesti läpi; palvelisiko nykyistä väljempi koulutusvastuiden määrittely paremmin myös työelämän tarpeita? Tarkastelussa pohditaan mahdollisuus koulutusvastuun myöntämiselle alojen täsmentämisen kautta (vrt. tekniikka, liiketalous).
- Laadun varmistaminen: Selkeät ja läpinäkyvät kriteerit koulutusvastuun myöntämiselle ja laadun osoittamisen mekanismit; Koulutusvastuuesitysten arvioinnissa hyödynnetään esitysten mukaisten alojen riippumattomia asiantuntijoita, jotka antavat lausunnot esityksistä.

Koulutusvastuujärjestelmän uudistaminen – kestävän kasvun ohjausryhmän linjaukset

- Koulutusvastuukysymykset osaksi korkeakoulujen ja ministeriön välistä sopimusprosessia. Korkeakoulujen strategiatyöhön pohjautuva neuvotteluaineisto kattaa myös mahdolliset koulutusvastuuesitykset perusteluineen sekä vastuiden vaatimat resurssit ja investoinnit.
- Uusiin koulutusvastuisiin ei tule pääsääntöisesti myöntää erillisrahoitusta. Yliopistojen valtakunnallisen erityistehtävärahoituksen päällekkäisyys koulutusvastuusäntelyn kanssa tulee ottaa tarkasteluun.
- Korkeakoulujen yhteistyön kannustemekanismeja tulee vahvistaa resurssien käytön tehostamiseksi. Rahoitusmalleja tulee kehittää siten, että ne edistävät korkeakoulujen yhteistyötä ja olemassa olevan osaamisen hyödyntämistä.
- Korkeakoulutuksen tilaa tarkastellaan säännöllisesti (vrt. Tieteen tila). Raportti tuottaisi tietoa korkeakoulujen edellytyksistä tuottaa koulutusvastuiden edellyttämää laadukasta koulutusta.

Koulutusvastuiden laajennukset

- Uusia koulutusvastuita yliopistoille ja ammattikorkeakouluille vuosina 2020, 2021 ja 2022
- Perusteina nuorten koulutusmahdollisuuksien parantaminen, osaajapulaan vastaaminen ja myönteiset aluevaikutukset
- Ei ole nähty tarpeelliseksi rajoittaa koulutuksen järjestämisen mahdollisuuksia, jos korkeakoululla on katsottu olevan haettavaan koulutusvastuuseen liittyvä osaaminen ja resurssit.
- Korkeakoulujen tilanne pidemmällä aikavälillä - resurssit, profiloituminen, osaajapula korkeakouluissa?
- Korkeakoulujen yhteistyö ensisijainen tapa vastata osaajatarpeisiin esim. opetusyhteistyötä lisäämällä?

Yhteenvetoa Unifin alakohtaisista selvityksistä

- Tulisi pyrkiä rakenteeseen, joka mahdollistaa uudet avaukset eikä kahlitse opetusta.
- Laaja kannatus luopumiselle koulutusvastuiden tarkentavasta määräyksestä OKM:n koulutusvastuuasetuksella. Vaatisi lakimuutosta.
 - Edellyttäisi kuitenkin korvaavan mekanismin, joka turvaa koulutuksellisen huoltovarmuuden. Erityisesti tekniikan alalla tarvitaan tarkempaa alajaottelua (OKM:n asetus vai jokin muu ratkaisu?)
 - OKM:n ja yliopistojen sopimukseen tarvittaessa tarkenteita aloille, joita ei säädellä tutkintonimikkeillä?
- Määriteltävä riittävällä tavalla (VNA) prosessi, jonka mukaan koulutusvastuiden myöntäminen & lakkauttaminen toteutuisivat edelleen hyvän hallinnon mukaisesti.
- Määritettävä läpinäkyvät kriteerit koulutusvastuiden myöntämiselle
- Varsinaisten koulutusvastuukysymysten lisäksi myös muita kysymyksiä liittyen mm. rahoitukseen, kelpoisuuksiin, koulutuksen laatuun ja sopimusohjaukseen

Yhteenvetoa Arenen näkemyksistä

- Yamk –tutkintonimike tulisi ratkaista
- Tekniikan osalta yhteinen tarkastelu yo-sektorin kanssa tarpeen
- Kuntoutuksen osalta esitys kuntoutuksen amk-tutkinnosta
- Terveystieteiden osalta tehty poikkeus periaatteeseen, jonka mukaan koulutusvastuu kattaa kaikki syklit – vaikutukset?
- Sääntely-ympäristö ja ohjauksen kokonaisuus tarkasteluun

Koulutusvastuiden uudistamiseen liittyviä kysymyksiä

1. Korkeakoulujen omaehtoinen kehittäminen
 - Koulutusvastuita väljentämällä korkeakouluille aidot mahdollisuudet omaehtoiseen kehittämiseen ja profiloitumiseen. Vaarana painopisteiden epäsuhta? Toisaalta nykyisin epäsuhta alojen välisessä säätelyssä.
 - Voidaanko joihinkin työelämätarpeisiin vastata esim. pienillä osaamiskokonaisuuksilla uusien koulutusvastuiden sijaan? Tutkintokoulutuksen ja muun koulutuksen raja?
2. Tutkintojen tuottama osaaminen riittävän geneerisellä tasolla, jotta varmistetaan vastaavuus työelämän tarpeisiin → luopuminen ammattinimikkeisiin kytköksissä olevista tutkintonimikkeistä?
3. Laadun varmistaminen
4. Resurssit
 - Yhteiskunnan kannalta tarpeellisten (ns. professioalat) sekä pienten, kalliiden ja/tai harvinaisten alojen tulevaisuus? Huomiointi rahoituksessa? Kriteerit?

Koulutusvastuut osana ohjauksen kokonaisuutta

- Yhtenäinen luokittelu
- Koulutusvastuukäsittely osana sopimusprosessia
 - Koulutusvastuiden säätely edelleen asetustasolla ja toimiluvissa
 - Vai myös tarvittaessa tarkemmalla tasolla ministeriön ja korkeakoulun välisessä sopimuksessa? (edellyttää lakimuutosta)
- Koulutusvastuuohjaus vs. tutkintotavoiteohjaus
 - Sopimusten tutkintotavoitteiden mahdollinen kytkeminen koulutusvastuisiin?
- Opettajankoulutuksen sopimuskirjaukset – tarvitaanko jatkossa?

Ehdotus jatkovalmistelusta

- Koulutusvastuiden raekoon kasvattaminen esitysten pohjalta
- Koulutuksen sisältö ja tutkintonimikkeet vastaamaan toisiaan (ei riippuvainen esim. tiedekuntarakenteesta)
- Luovutaan ammattinimikkeisiin kytköksissä olevista tutkintonimikkeistä
- Koulutusvastuun myöntämisen kriteerit VN-asetustasolla (ja viittaus opetettaviin aineisiin tms.?)
- OKM-asetus tarvittaneen ainakin toistaiseksi, mutta
 - Luonnontieteiden ja tekniikan alojen päällekkäisyyksien tarkastelu ja alajaottelun modernisointi
 - Humanistisen koulutusalan alajaottelun karkeistaminen; mahdolliset vaikutukset opettävien aineiden koulutusvastuisiin
 - Eri aloilla korjattavaa, mm. hum.alan uskontotieteet vs. teologian koulutusala, musiikkikasvatus, filosofia hum. ja yht. aloilla
- Sopimuksissa kytkentä koulutusvastuisiin
 - Koulutusvastuumuutokset korkeakoulun strategisena kysymyksenä osana sopimusvalmistelua
 - Kytkös tutkintotavoitteisiin
 - Kytkös rahoitukseen?